

Archeologienota
Wilrijk (Antwerpen) – Koornbloemstraat

Natasja Reyns en Liesbeth Claessens

Temse
2016

Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bvba

All-Archeo bvba
Laagstraat 12
9140 TEMSE

Wettelijk depot nummer
D/2016/12.807/29

© All-Archeo bvba

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en /of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
2	Verslag resultaten bureauonderzoek	7
2.1	Administratieve gegevens	7
2.2	Archeologische voorkennis	8
2.3	Onderzoeksopdracht	8
2.3.1	Vraagstelling en randvoorwaarden	8
2.3.2	Beschrijving geplande werken.....	9
2.3.3	Werkwijze	9
2.4	Assessmentrapport	10
2.4.1	Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied.....	10
2.4.2	Historische beschrijving van het onderzochte gebied	14
2.4.3	Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader	17
2.4.4	Interpretatie van het onderzochte gebied	19
2.4.5	Synthese	19
2.4.6	Afweging noodzaak verder vooronderzoek	20
2.4.7	Samenvatting gericht op een gespecialiseerd publiek.....	21
2.4.8	Samenvatting gericht op een niet gespecialiseerd publiek.....	21
3	Bibliografie.....	23
3.1	Publicaties	23
3.2	Websites	23
4	Bijlagen	25
4.1	Archeologische periodes	25
4.2	Plannenlijst	25
4.3	Fotolijst.....	25

1 Inleiding

De archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de aanvraag van een verkavelingsvergunning waarbij de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen helemaal buiten de archeologische zones liggen, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones, zoals bepaald in artikel 5.4.2 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013.

Alle coördinaten die weergegeven worden, zijn uitgedrukt in Lambert 72, tenzij anders vermeld.

De uitvoering van vooronderzoek zonder ingreep in de bodem gaat steeds de uitvoering van vooronderzoek met ingreep in de bodem vooraf. Het doel van een archeologisch vooronderzoek wordt immers met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed bereikt.

2 Verslag resultaten bureauonderzoek

Het doel van de archeologische bureaustudie is de aanwezigheid, aard en bewaringsomstandigheden van de archeologische monumenten te kunnen inschatten, de landschappelijke opbouw van het gebied te kennen, om de impact van de werken op het aanwezige archeologische erfgoed in te schatten en daaruit concrete aanbevelingen te formuleren voor de verdere prospectiestrategie.

2.1 Administratieve gegevens

Projectcode: 2016F42

Erkend archeoloog: All-Archeo bvba, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

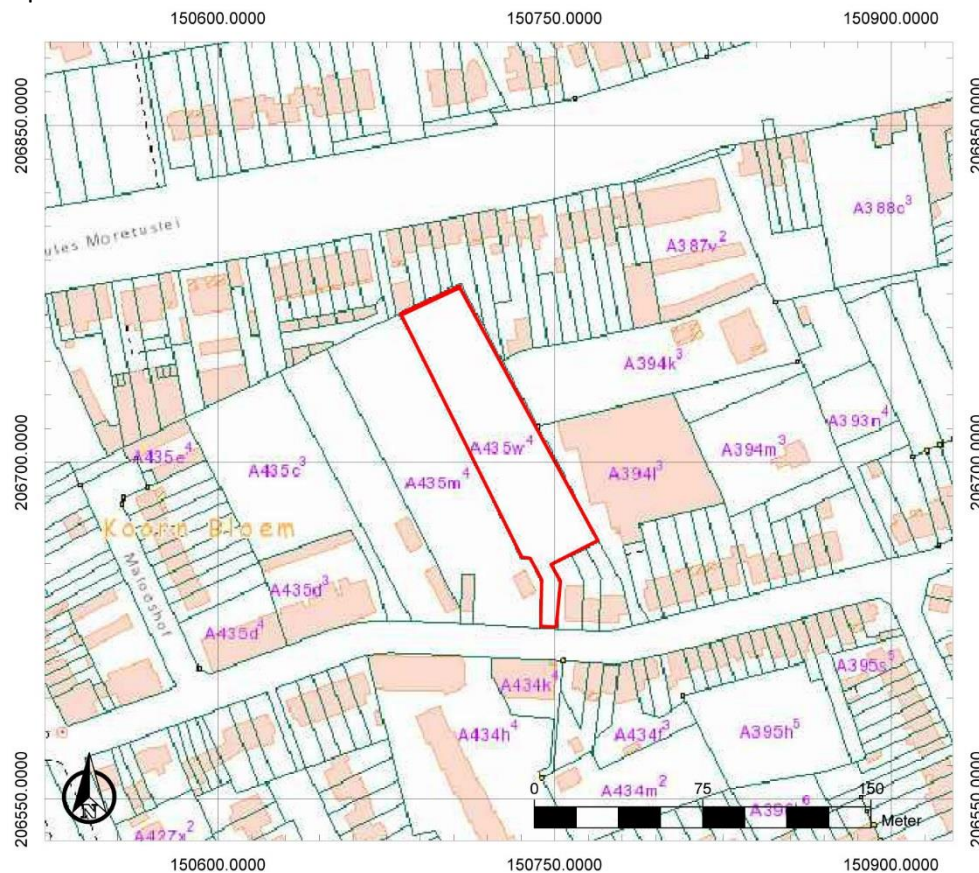
Locatie (provincie, gemeente, deelgemeente, adres, toponiem): Antwerpen, Antwerpen, Wilrijk, Koornbloemstraat, Koornbloem

Bounding box x/y Lambert 72 coördinaten:

- 150707, 206777
- 150682, 206766
- 150744, 206654
- 150767, 206666

Kadastrale percelen: Antwerpen, Wilrijk, afdeling 2, sectie A, nummer 435w⁴

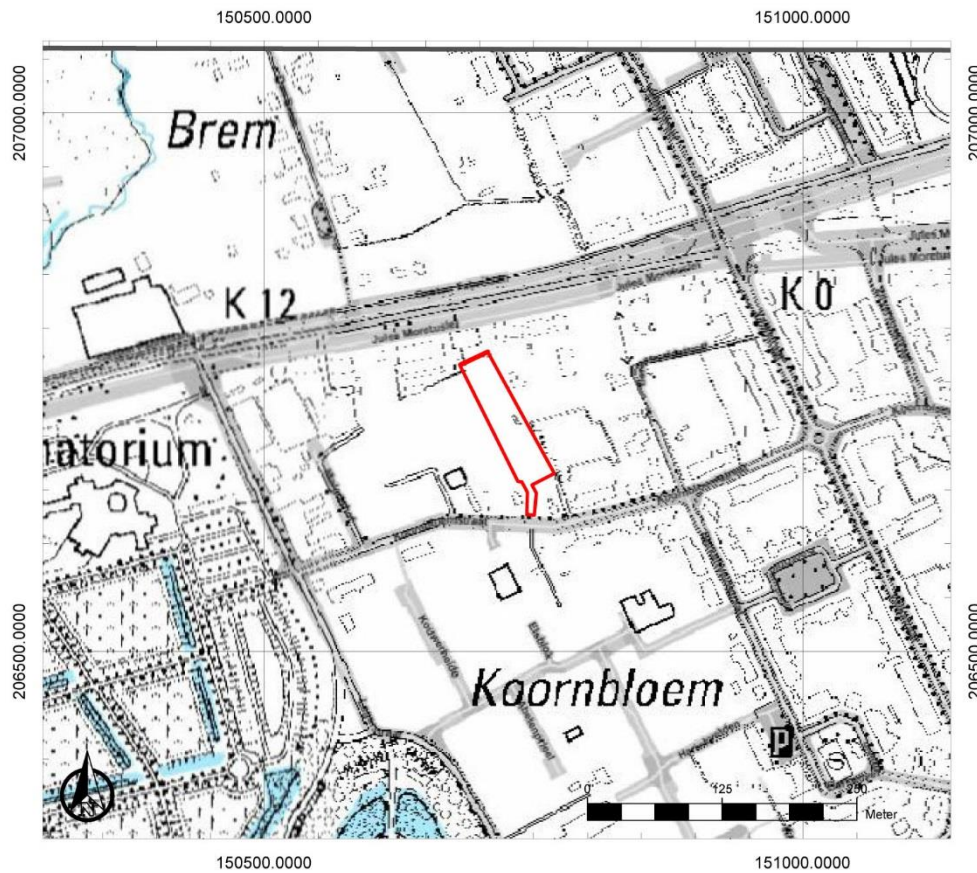
Kadastraal plan:

Figuur 1: Kadasterplan met aanduiding van het onderzoeksgebied. De zone waar een verkaveling gepland wordt, bestaande uit de bouwloten, wegenis en nutsleidingen is rood omlijnd. (http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/?local=nl_BE)

Oppervlakte onderzoeksgebied: ca. 4190 m²

Topografische kaart:

Figuur 2: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.dov.vlaanderen.be>)

Begin- en einddatum uitvoering onderzoek: 06/06/2016-14/06/2016

Relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed: bureauonderzoek, ijzertijd, late middeleeuwen, nieuwe tijd, nieuwste tijd, graslanden

Verstoorde zones: er zijn geen gekende verstoorde zones.

2.2 Archeologische voorkennis

Niet van toepassing.

2.3 Onderzoeksopdracht

2.3.1 Vraagstelling en randvoorwaarden

Naar aanleiding van geplande werken ter hoogte van het onderzoeksterrein werd een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd. Hierbij staat de vraag centraal wat de impact zal zijn van de geplande werken op het archeologisch bodemarchief. Op basis daarvan wordt een afweging gemaakt of verder archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem nodig is.

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?
- Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?

2.3.2 Beschrijving geplande werken

Op het terrein wordt een verkaveling gepland. De verkaveling voorziet zeven bouwloten en wegenis die uitgeeft op de Koornbloemstraat. De nutsleidingen worden voorzien ter hoogte van de geplande wegenis. De verschillende ingrepen hebben doorgaans een gemiddelde diepte van ca. 80 cm onder het maaiveld. In de geplande verkaveling wordt voorzien dat een kelder mag geplaatst worden. Dit betekent plaatselijk een grotere verstoringsdiepte dan 80 cm.

Figuur 3: Inplantingsplan (Michel Lambin)

2.3.3 Werkwijze

Het bureauonderzoek heeft betrekking op een zone die gekenmerkt wordt door een lage densiteit aan bebouwing in het verleden. Daarom wordt bijzondere aandacht besteed aan de landschappelijke opbouw en het landgebruik van het gebied.

Voor het bureauonderzoek zijn de aardkundige gegevens online opgezocht via www.dov.vlaanderen en www.geopunt.be. De geomorfologische kaart en de bodemerosiekaart zijn niet beschikbaar voor het onderzoeksgebied. Van het tot nog toe uitgevoerde historisch en heemkundig onderzoek is een stand van zaken gemaakt met betrekking tot het onderzoeksgebied op basis van beschikbare publicaties (zie bibliografie). Het historisch kaartmateriaal is gegeoreferereerd geraadpleegd op www.geopunt.be.

Het belangrijkste beschikbare historisch kaartmateriaal werd geraadpleegd om de gebruiksgeschiedenis van het onderzoeksgebied van de laatste eeuwen zo goed mogelijk te kennen. Met de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden en de Atlas der Buurtwegen worden twee momentopnames bekeken, namelijk 1771-1778 en 1841, voorafgaand aan de stafkaarten. De

informatie afkomstig uit historisch kaartmateriaal kan een impact hebben op de inschatting van de kwaliteit van het eventueel aanwezige oudere bodemarchief.

Beschikbare stafkaarten en luchtfoto's van het onderzoeksterrein werden geraadpleegd op www.geopunt.be en op www.cartesius.be. Ze worden enkel weergegeven in voorliggende studie wanneer ze een relevante bijdrage kunnen leveren aan de onderzoeksvragen met betrekking tot de landschapshistoriek, de gebruiksgeschiedenis van het terrein of de evolutie van de historische bebouwing.

In het kader van de vraagstelling rond het archeologisch potentieel van het terrein werden de Centrale Archeologische Inventaris en de landschap atlas geraadpleegd. De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen. Vanwege het specifieke karakter van het archeologisch erfgoed dat voor ons verborgen zit in de ondergrond, is het onmogelijk om op basis van de Centrale Archeologische Inventaris met zekerheid uitspraken te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sporen.

2.4 Assessmentrapport

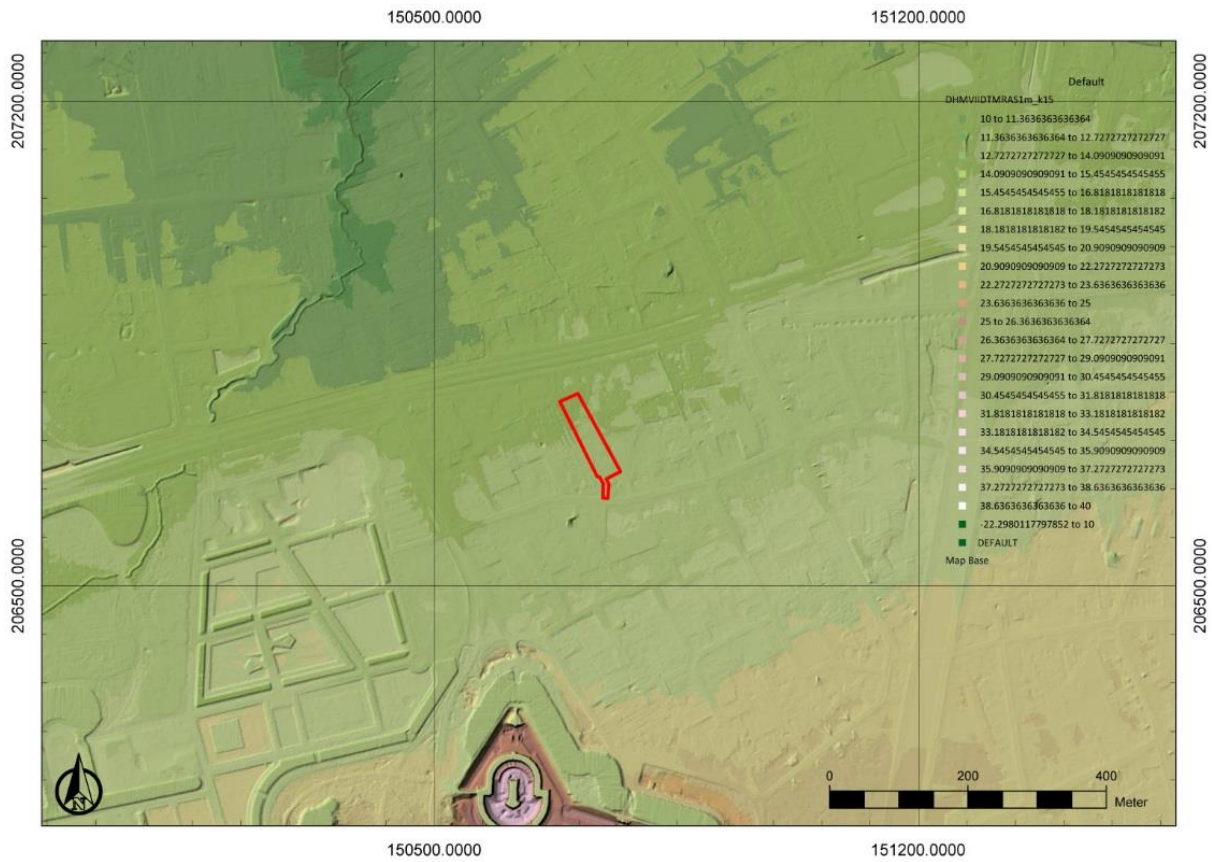
2.4.1 Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied

Het onderzoeksgebied is gelegen ten noorden van de Koornbloemstraat, ten oosten van Malooshof, ten zuiden van de Jules Moretuslei en ten westen van de Berkenveldstraat. Hydrografisch behoort het terrein tot het Beneden-Scheldebekken.

Figuur 4: Luchtfoto van 2015 met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.geopunt.be/kaart>)

Het onderzoeksgebied ligt op de noordelijke uitloper van de Boomse Cuesta (Figuur 5), op een hoogte van ca. 15 tot 16,8 m TAW (Figuur 6). Het terrein helt af naar het noorden toe.

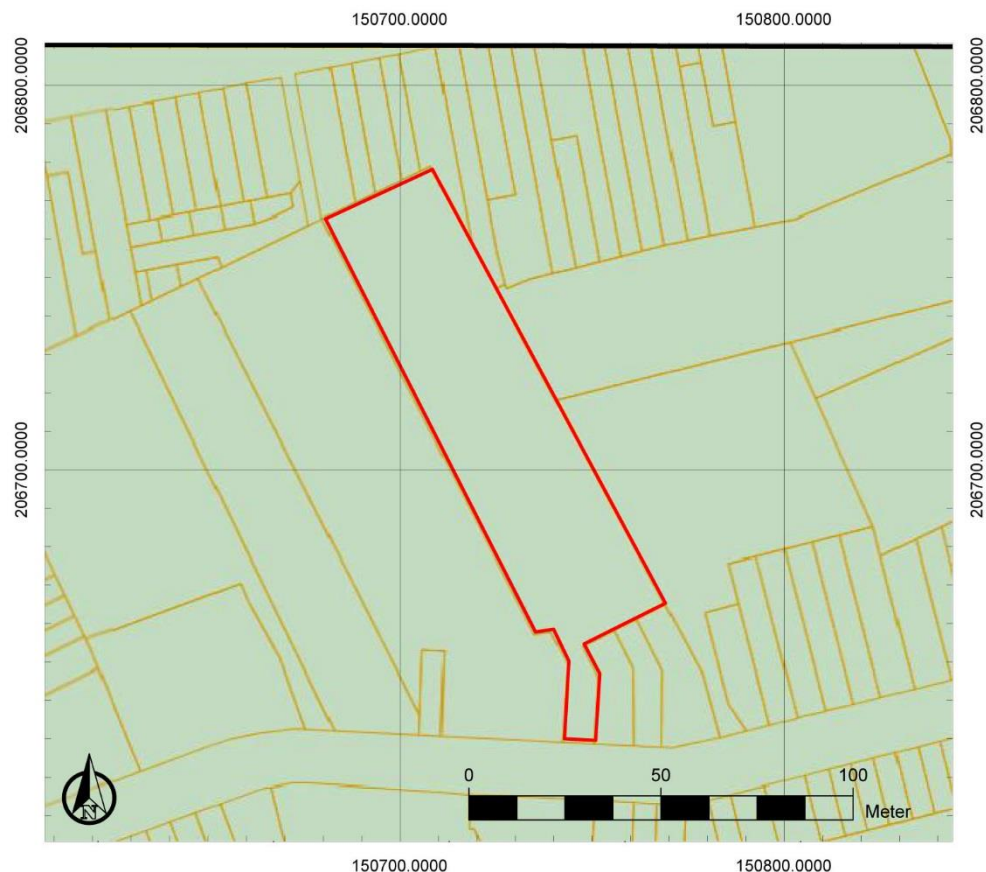
Figuur 5: Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1m, met aanduiding van het onderzoeksgebied

Figuur 6: Hoogteverloop van noord naar zuid van het terrein (www.geopunt.be/kaart)

De tertiaire ondergrond van het onderzoeksgebied bestaat uit de Formatie van Berchem, die bestaat uit donkergroen tot zwart zand, dat sterk glauconiethoudend en onderaan kleihoudend is, en met plaatselijk schelpen.¹

¹ www.geopunt.be/kaart

Figuur 7: Tertiaire geologische ondergrond met aanduiding van het onderzoeksgebied. Appelblauwzeegroen: Formatie van Berchem (www.geopunt.be)

De quartairgeologische kaart geeft aan dat zich binnen het onderzoeksgebied eolische afzettingen kunnen bevinden, bestaande uit zand of silt van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holoceen en/of hellingsafzettingen van het quartair.²

De bodemkaart (Figuur 9) toont dat het onderzoeksgebied gelegen is in bebouwde zones (OB).³ De bodemgebruikskarta (Figuur 10) toont dat het onderzoeksgebied in gebruik is als grasland. Grondonderzoek dat op 14/03/2016 uitgevoerd werd op het terrein biedt ook nog informatie over de bodemopbouw en de grondwaterstand op het terrein. Er werden drie boringen uitgevoerd, die de aanwezigheid van een 40 cm dik pakket teelaarde aantonen. Daaronder bevindt zich doorgaans een geel, licht leemhoudend pakket zand van 70 tot 80 cm dikte. Dit wordt gevolgd door een pakket geelbruin leemhoudend zand. De stand van het grondwater werd vastgesteld op een diepte tussen 52 en 67 cm onder het maaiveld. Daaruit blijkt dat het om een erg nat terrein gaat.⁴

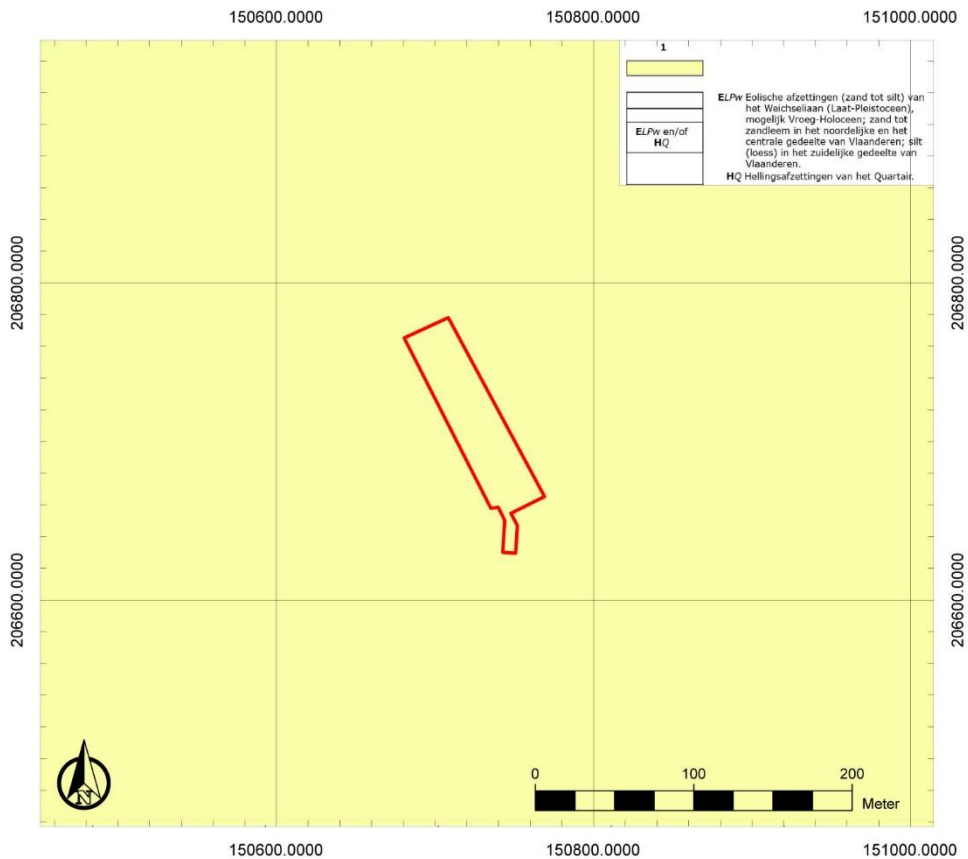
Het terrein is momenteel gedeeltelijk in gebruik als grasland en gedeeltelijk in gebruik als volkstuinjes.

² www.geopunt.be/kaart

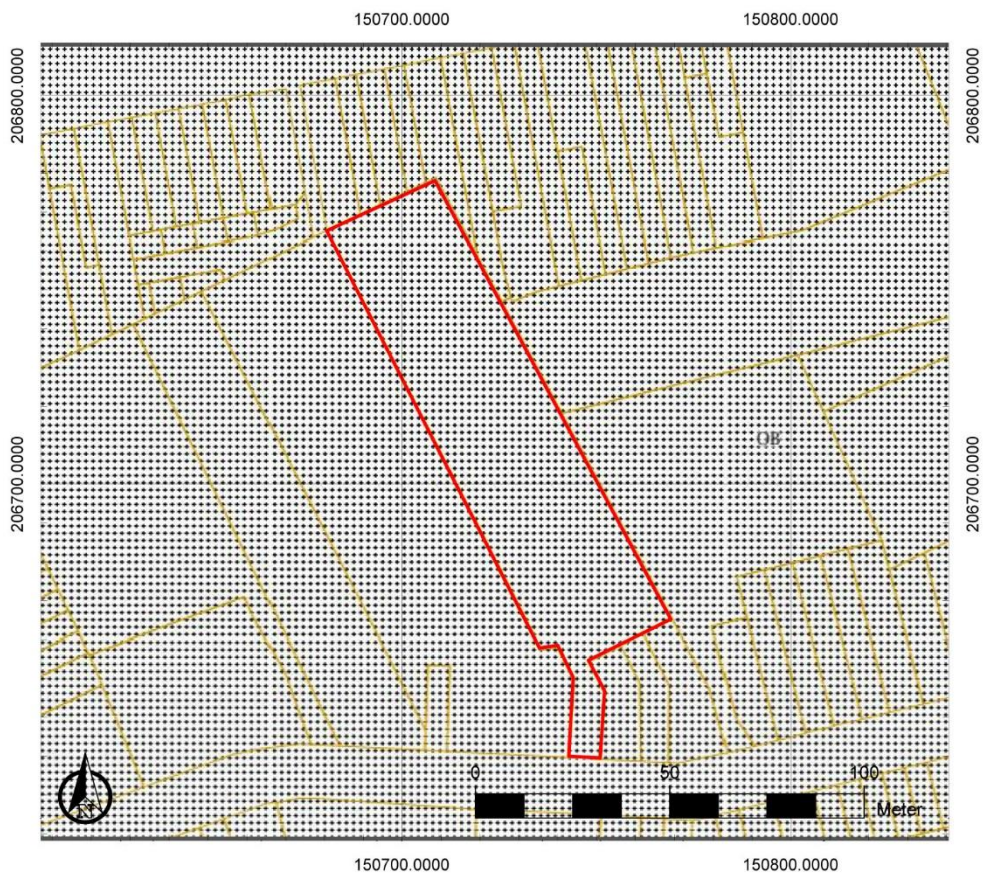
³ www.geopunt.be

⁴ Geotechnica bvba 2016, 2

Figuur 8: Quartairgeologische kaart met aanduiding van het projectgebied (www.geopunt.be)

Figuur 9: Bodemkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<http://www.geopunt.be/>)

Figuur 10: Bodemgebruikskartaal met aanduiding van het projectgebied (www.geopunt.be)

2.4.2 Historische beschrijving van het onderzochte gebied

De karakteristieke driehoekige Bist (gelegen ten oosten van het onderzoeksgebied) en vermoedelijk ook de toponiemen Middelheim (gelegen ten noordoosten van het onderzoeksgebied) en Schoonsel (gelegen ten westen van het onderzoeksgebied) kunnen verwijzen naar een Frankisch-Merovingische kolonisatieperiode. Een eerste vermelding "uulrika" dateert van 1003 in een akte waarin bezittingen van de Gentse Sint-Baafsabdij opgesomd worden. In de middeleeuwen was de Antwerpse Sint-Michielsabdij de belangrijkste grondeigenaar in Wilrijk. Van de 12de tot de 16de eeuw waren de hertogen van Brabant de heren van Wilrijk. In 1509 werd de heerlijkheid overgedragen aan de stad Antwerpen.⁵

Op de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (Figuur 11) is het onderzoeksgebied aangegeven als landbouwgebied. Er is geen bebouwing aanwezig. Op de Atlas der Buurtwegen uit 1841 (Figuur 12) is evenmin bebouwing te zien binnen het onderzoeksgebied. De Popkaart toont een gelijkaardig beeld (Figuur 13).

⁵ Agentschap Onroerend Erfgoed 2016: Wilrijk. In Inventaris Onroerend Erfgoed. Opgehaald van <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/120659> op 13-06-2016 15:34.

Figuur 11: Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (1771-1778). Het onderzoeksgebied is niet aangeduid omwille van de problematische georeferentie, maar bevindt zich centraal binnen het plan (<http://www.geopunt.be/kaart>)

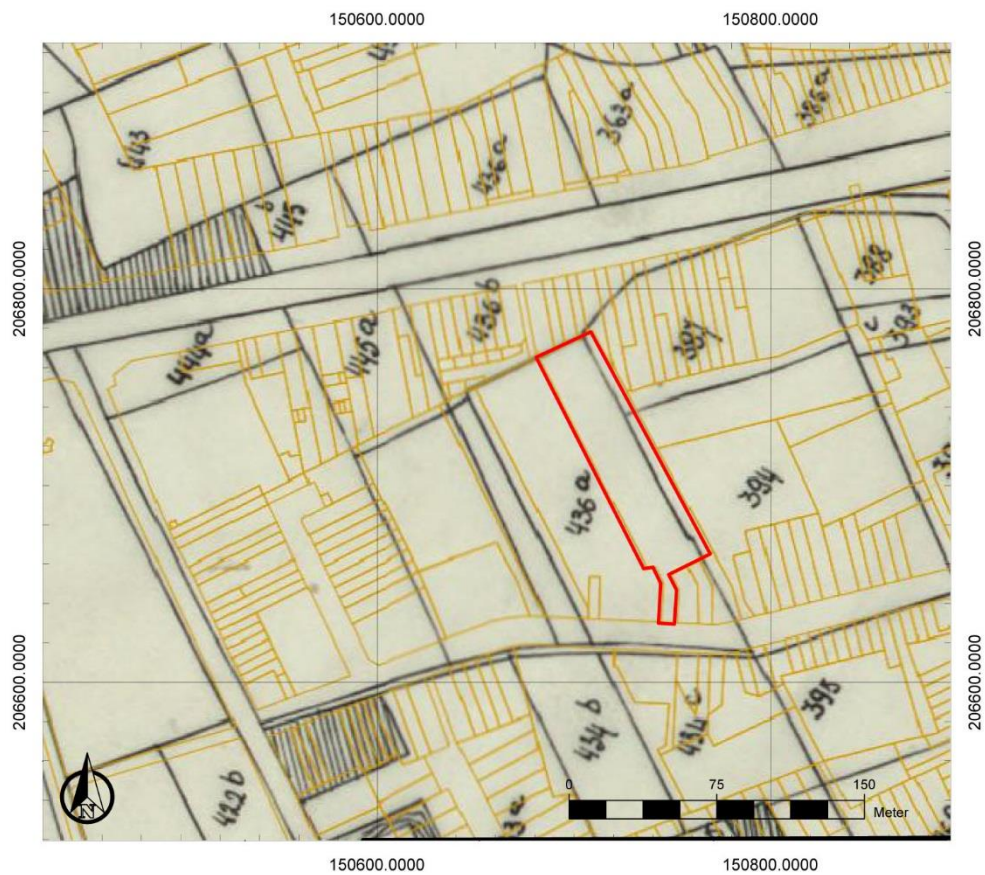
De hoge woningnood veroorzaakt door de Eerste Wereldoorlog, gaf het ontstaan aan talrijke bouwinitiatieven, vooral op vlak van de eerste sociale woningbouw op het patroon van tuinvijken. Zo kreeg de maatschappij "De Goedkope Woning" in maart 1921 toelating tot het bouwen van 38 eengezinswoningen in de wijk Koornbloem, meermaals uitgebreid (onder meer in 1923) en voorzien van een centraal plein (Koornbloemplein) voor recreatieve doeleinden.⁶

Een luchtfoto uit 1971 (Figuur 14) toont dat er inderdaad veel bebouwing in de omgeving is bijgekomen ten opzichte van de historische kaarten. Het wegennet is vandaag de dag ook uitgebreid. Het onderzoeksgebied zelf is echter steeds onbebouwd gebleven.

⁶ Agentschap Onroerend Erfgoed 2016: Wilrijk. In Inventaris Onroerend Erfgoed. Opgehaald van <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/120659> op 13-06-2016 15:34.

Figuur 12: Atlas der Buurtwegen uit 1841 met aanduiding van het onderzoeksgebied (<http://www.geopunt.be/kaart>)

Figuur 13: Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van Popp (1842-1879) met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 14: Luchtfoto uit 1971 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

2.4.3 Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader

In de buurt van het onderzoeksgebied zijn verschillende gekende archeologische waarden gelegen. Ze kunnen inzicht bieden in het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied.

Aan en in het onderzoeksgebied

- CAI ID 366099: Wilrijk, Koornbloem I. Volgens een cartografische bron zou er zich ooit een kerk hebben bevonden ter hoogte van de Koornbloemstraat. Volgens de CAI is deze informatie afkomstig van de Popp-kaart, maar hierop is geen bebouwing te zien op de aangegeven locatie (Figuur 13).⁷

⁷ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 366099, Koornbloemstraat I (geraadpleegd op 9 juni 2016)

Figuur 15: Overzichtskartaal Centrale Archeologische Inventaris met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://geo.onroerenderfgoed.be/>)

Ten westen en zuidwesten

- DIBE 11634: Wilrijk, Stedelijke begraafplaats Schoonselhof. Het vroegere kasteeldomein Schoonselhof gaat terug tot de 16de eeuw, maar een eerste vermelding van een hoeve gaat reeds terug tot het begin van de 14de eeuw. In 1911 werd het domein aangekocht door de stad Antwerpen om in te richten als stedelijke begraafplaats.⁸
- CAI ID 105039: Wilrijk, Verkaveling Koornbloem. Bij de opvolging van werken werd een ongedateerde paalkuil en een scherp handgevormd aardewerk aangetroffen tussen de Legerstraat en de Koornbloemstraat.⁹
- CAI ID 366086: Wilrijk, Fort VII. De Brialmontgordel rond Antwerpen, ook wel fortengordel genoemd, werd gerealiseerd tussen 1859 en 1864.¹⁰
- CAI ID 366100: Wilrijk, Koornbloem 2. Volgens de Popp-kaart bevond er zich net ten zuiden van de Koornbloemstraat een pastorij. Verder is hier niets over geweten.¹¹

Ten oosten

- CAI ID 105002: Wilrijk, Pater de Dekenstraat I – Duivelshoek. Op deze locatie werd in de jaren '70 van de vorige eeuw een ijzertijdgrafveld opgegraven. Er werden zes vlakgraven en twee afvalkuilen uit de vroege ijzertijd geregistreerd, alsook een pijlpunt met steel en weerhaakjes uit het neolithicum.¹²
- CAI ID 101032: Wilrijk, Vuurmolenstraat I. Bij een korte noodopgraving voor de bouw van een appartementsgebouw, werden twee vlakgraven met verbrand bot en een grotendeels vernielde urn met crematieresten uit de vroege ijzertijd aangetroffen. Daarnaast werden ook nog een paar afvalkuilen uit de nieuwe tijd geregistreerd. De site maakt deel uit van het grafveld aan de Pater de Dekenstraat (zie boven).¹³

⁸ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2016: *Stedelijke begraafplaats Schoonselhof*. In *Inventaris Onroerend Erfgoed*. Opgehaald van <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/11634> op 09-06-2016 10:05.

⁹ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 105039, Verkaveling Koornbloemstraat (geraadpleegd op 9 juni 2016)

¹⁰ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 366086, Fort VII (geraadpleegd op 9 juni 2016)

¹¹ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 366100, Koornbloemstraat 2 (geraadpleegd op 9 juni 2016)

¹² Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 105002, Pater de Dekenstraat I (geraadpleegd op 9 juni 2016)

¹³ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 101032, Vuurmolenstraat I (geraadpleegd op 9 juni 2016)

- CAI ID 152707: Wilrijk, De Bist (A275, A281, Wilrijk Districtshuis). Resten die werden aangetroffen dateren uit de 16de eeuw. Het gaat om de funderingen van de Heilige Kruis- en Bloedkapel, een spoor van een poel die in de 19de eeuw werd opgeschoond, enkele waterputten en een brede greppel.¹⁴
- CAI ID 366141: Wilrijk, Wilrijk 3. Op de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden is lintbebouwing te zien ten oosten van het onderzoeksgebied. Deze werd gekarteerd als dorpskern.¹⁵
- DIBE 11638: Wilrijk, Kasteeltje Ieperman. De oorsprong van dit domein met kasteeltje en bijhorend parkje met vijver, gaat terug op een hoeve die in 1397 in het bezit van Peter van Ypre was. In 1511 is er een vermelding van een ‘neerhoeve bij een stenen huis’ en in 1623 wordt er voor het eerst naar verwezen als ‘speelhuis’ of ‘hof van plaisantie’. In 1717 wordt het vervolgens omgebouwd tot een landhuis.¹⁶

Bovenstaand overzicht doet besluiten dat zich in de omgeving van het onderzoeksgebied verschillende gekende archeologische waarden bevinden. De gekende archeologische waarden uit de late middeleeuwen, nieuwe tijd en nieuwste tijd hebben een erg lokaal karakter. Hiervan wordt niet verwacht dat deze resten zich verder kunnen uitstrekken tot binnen het onderzoeksgebied.

Andere belangrijke archeologische vondsten in de omgeving zijn resten van begraving uit de vroege ijzertijd. Deze bevinden zich op enige afstand ten oosten van het onderzoeksgebied. Wanneer we de ligging van deze vondsten situeren op het digitale terreinmodel (zie hoger), zien we dat de begravingssporen te situeren zijn op een hoger gelegen locatie – en daardoor wellicht een drogere locatie - dan het onderzoeksterrein. Hetzelfde geldt voor de vondst van een paalspoor en een scherf handgevormd aardewerk ten zuidwesten van het onderzoeksgebied.

2.4.4 Interpretatie van het onderzochte gebied

Het onderzoeksgebied is momenteel in gebruik als grasland en volkstuintjes. De beschikbare bronnen geven aan dat het terrein minstens tijdens de nieuwe en nieuwste tijd steeds onbebouwd geweest is. De weinig gunstige landschappelijke ligging van het terrein, op een topografisch lager gelegen gebied met een erg hoge grondwaterstand, maakt dat sporen van bewoning of begraving ouder dan de middeleeuwen niet te verwachten zijn. De archeologische sporen uit de vroege ijzertijd die in de omgeving aangetroffen zijn, liggen op hoger gelegen terreinen dan het onderzoeksgebied.

Op basis van de gekende archeologische waarden in de omgeving van het onderzoeksgebied zijn evenmin resten te verwachten uit de middeleeuwen. De oudste kern van Wilrijk is te situeren ten oosten van het onderzoeksgebied. De situering van een kerk op een terrein dat aansluit op het onderzoeksgebied zou gebaseerd zijn op de Popp kaart, maar blijkt niet te kloppen.

2.4.5 Synthese

Deze synthese geeft de verhouding aan van het onderzochte gebied ten aanzien van zijn landschappelijke en culturele kader. Dit gebeurt aan de hand van een beantwoording van de vooropgestelde onderzoeksvragen.

Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?

De oudste gekende archeologische sporen in de omgeving van het onderzoeksgebied dateren uit de vroege ijzertijd. Het gaat voornamelijk om sporen van begraving. Ze situeren zich ten oosten van het

¹⁴ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 152707, De Bist (A275, A281, Wilrijk Districtshuis) (geraadpleegd op 9 juni 2016)

¹⁵ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 366141, Wilrijk 3 (geraadpleegd op 9 juni 2016)

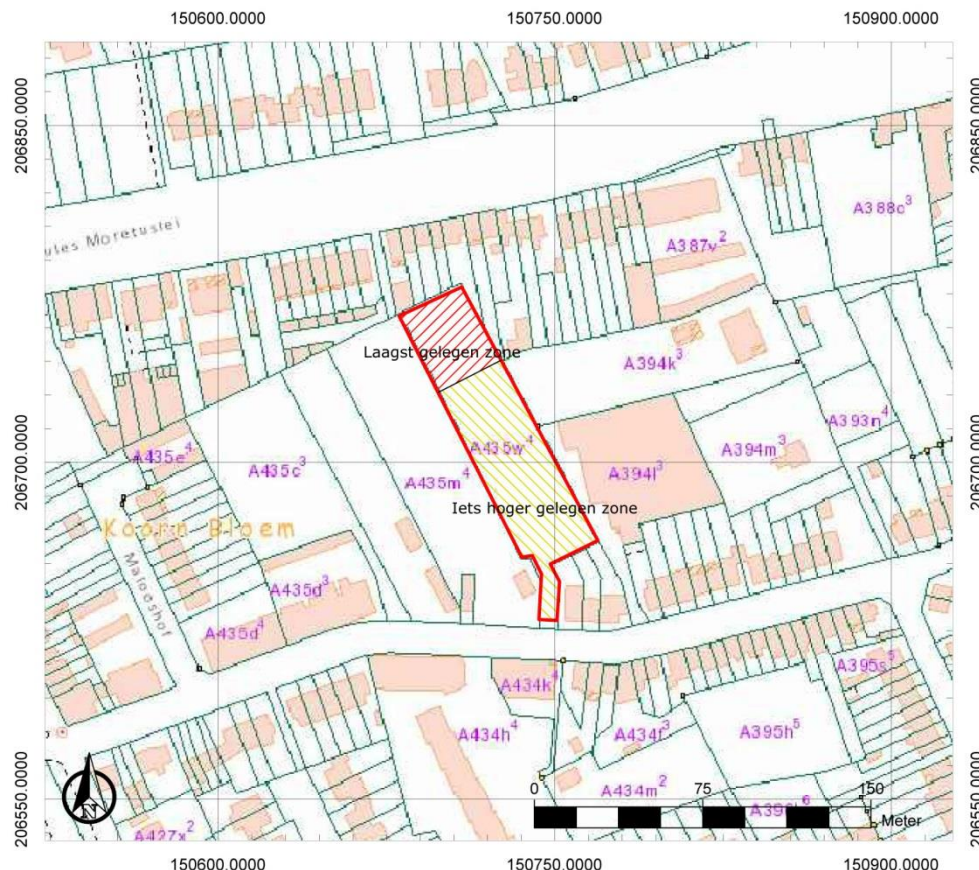
¹⁶ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2016: *Kasteeltje Ieperman*. In *Inventaris Onroerend Erfgoed*. Opgehaald van <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/11638> op 09-06-2016 11:06.

onderzoeksgebied, op een hoger gelegen terrein. De sporen van begraving uit de vroege ijertijd zijn bovendien te situeren ter hoogte van de Bist, de oudste kern van Wilrijk.

Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?

Het onderzoeksgebied is de laatste eeuwen wellicht uitsluitend als grasland en als volkstuintjes in gebruik geweest. De natte eigenschappen van het terrein maken het weinig geschikt voor andere activiteiten. De grondwatertafel blijkt er zich tussen 52 en 67 cm onder het maaiveld te bevinden. Het gaat om een erg laag gelegen terrein. Het noordelijke deel van het terrein is het laagst gelegen. Het reliëf stijgt langzaam naar het zuiden toe.

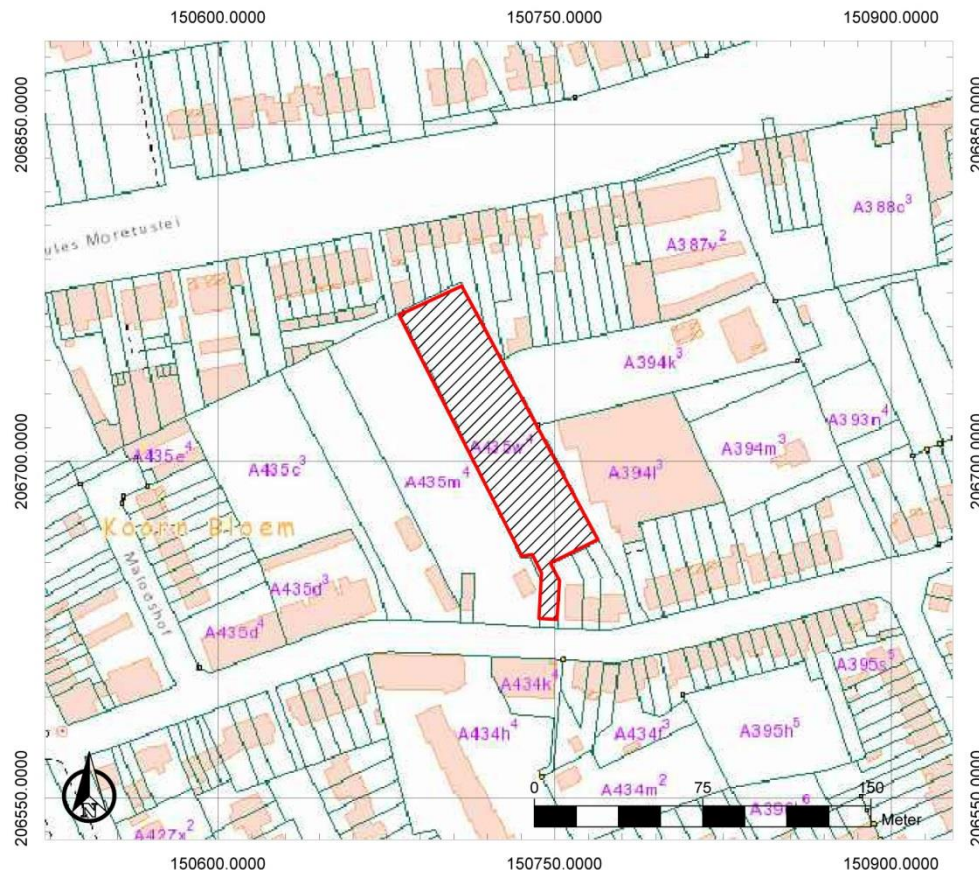
Figuur 16: Syntheseplan met aanduiding van de voornaamste landschappelijke en culturele kenmerken binnen het onderzoeksgebied

Wat is de impact van de geplande werken?

De ondergrond zal ter hoogte van de voorziene bouwvolumes, wegenis en nutsleidingen verstoord worden tot doorgaans een gemiddelde diepte van 80 cm onder het maaiveld. De bouwvolumes mogen echter onderkelderd worden, wat een diepere verstoring van het bodemarchief betekent.

2.4.6 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Na deze fase in het vooronderzoek volgt geen verder vooronderzoek, omdat op basis van de reeds uitgevoerde fase(s) van het vooronderzoek voldoende informatie gegenereerd is om een te bekrachtigen archeologienota op te maken die de hoogstwaarschijnlijke afwezigheid van een archeologische site afdoende staft.

Figuur 17: Kaart met aanduiding van de zone waar hoogstwaarschijnlijk geen waardevolle archeologische site aanwezig is (gearceerd). Onderkaart: kadasterkaart

Het uitgevoerde bureauonderzoek volstaat om uitspraken te doen over het volledige terrein. Het is niet nodig om verder vooronderzoek uit te voeren omdat er geen potentieel op kennisvermeerdering aanwezig is. Ten gevolge van de topografisch lage ligging van het onderzoeksgebied en de hoge grondwaterstand binnen het onderzoeksgebied is er hoogstwaarschijnlijk geen archeologische site aanwezig binnen het onderzoeksgebied. Bijgevolg is er geen potentieel op kennisvermeerdering aan de hand van andere onderzoeksmethodes.

Omwille van de afwezigheid van een potentieel op kennisvermeerdering worden de punten 7° en 8° van de Code van Goede Praktijk 12.5.1.3 niet uitgewerkt.

2.4.7 Samenvatting gericht op een gespecialiseerd publiek

Het bureauonderzoek toont aan dat het onderzoeksgebied minstens in de nieuwe en nieuwste tijd in gebruik was als grasland. Er zijn geen historische bronnen die bebouwing situeren binnen het onderzoeksgebied. Bebouwing en begraving binnen het onderzoeksgebied zijn weinig waarschijnlijk, gezien de topografisch lage ligging van het onderzoeksgebied en de hoge grondwaterstand op het terrein. De historische kern van Wilrijk en oudere sporen uit de vroege ijzertijd zijn te situeren ten oosten van het onderzoeksgebied. De informatie die bekomen is uit het bureauonderzoek kan de hoogstwaarschijnlijke afwezigheid van een waardevolle archeologische site op het terrein voldoende motiveren. Dit maakt dat geen verdere maatregelen nodig zijn.

2.4.8 Samenvatting gericht op een niet gespecialiseerd publiek

Het onderzoeksgebied blijkt laag gelegen te zijn en een erg hoge grondwaterstand te kennen. Dat maakt dat het potentieel van de aanwezigheid van waardevol archeologisch erfgoed binnen het onderzoeksgebied heel erg laag is. Voor de historische periodes wijzen bronnen op een gebruik van

het onderzoeksgebied als grasland. Op basis van de gegevens uit het bureauonderzoek worden geen verdere maatregelen ten aanzien van archeologie nodig geacht.

3 Bibliografie

3.1 Publicaties

Geotechnica bvba, 2016: Rapport grondonderzoek verkaveling Koornbloemstraat tussen nrs. 174 en 146, 2610 Wilrijk, *Rapport 7428*, Jette.

3.2 Websites

CadGis (2016)

http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/?local=nl_BE

Centrale Archeologische Inventaris (2016)

<https://cai.onroerenderfgoed.be>

Databank ondergrond Vlaanderen (2016)

<http://dov.vlaanderen.be>

Geopunt Vlaanderen (2016)

<http://www.geopunt.be/>

Inventaris Onroerend Erfgoed (2016)

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be>

Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed Vlaanderen (2016)

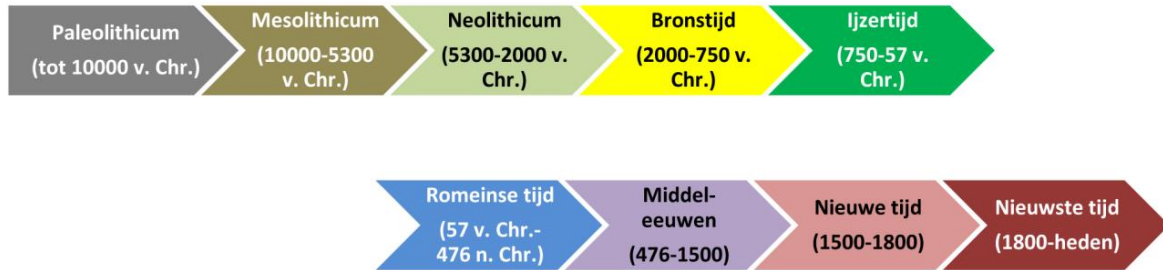
<https://www.onderzoeksbalans.be>

4 Bijlagen

4.1 Archeologische periodes

4.2 Plannenlijst

Plannenlijst bureauonderzoek: projectcode 2016F42

Plan-nummer	Type	Onderwerp	Aanmaak-schaal	Aanmaak-wijze	Datum
1	Kadasterplan	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	2015
2	Topografische kaart	Locatie onderzoeksgebied	1:10000	Digitaal	2009
3	Bouwplan	Inplantingsplan	1:250	Digitaal	17/05/2016
4	Hoogtemodel	Digitaal hoogtemodel terrein en omgeving	Onbekend	Digitaal	Onbekend
5	Doorsnede	Terreinverloop	1:20000	Digitaal	Onbekend
6	Tertiaire geologische kaart	Locatie onderzoeksgebied	1:50000	Onbekend	1998-2001
7	Quartaargeologische kaart	Locatie onderzoeksgebied	1:200000	Onbekend	Onbekend
8	Bodemkaart	Locatie onderzoeksgebied	Onbekend	Digitaal	Onbekend
9	Bodemgebruikskaat	Locatie onderzoeksgebied	1:10000	Onbekend	2001
10	Historische kaart	Ferraris	Onbekend	Analoog	1771-1778
11	Historische kaart	Atlas der Buurtwegen	Onbekend	Analoog	1841
12	Historische kaart	Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van Popp	Onbekend	Analoog	1842-1879
13	CAI-kaart	CAI vondstlocaties	Onbekend	Digitaal	2001-2016
14	Synthesepan	Synthese van het bureauonderzoek	1:1	Digitaal	14/06/2016
15	Overzichtskaat	Aanduiding van de zones waar hoogstwaarschijnlijk geen waardevol archeologisch erfgoed aanwezig is	1:1	Digitaal	14/06/2016

Kaart met aanduiding van de zone waar hoogstwaarschijnlijk geen waardevolle archeologisch site aanwezig is (gearceerd). Onderkaart: kadasterkaart

4.3 Fotolijst

Fotolijst bureauonderzoek: projectcode 2016F42

ID	Type	Onderwerp	Vervaardiging	Datum
F1	Luchtfoto	Toestand terrein 2015	Digitaal	2015
F2	Luchtfoto	Toestand terrein 1971	Analoog	1971

